

Posudek diplomové práce Jakuba Vaňka *Sítiny pohrom. Komparace.*

Diplomová práce Jakuba Vaňka si vzala za cíl interpretaci nedokončeného básnického cyklu Františka Halase Potopa, vznikajícího, resp. vrstveného, komponovaného od roku 1942 do Halasovy smrti a pozoruhodného jak vzhledem k paralelní publikované pozdní Halasově básnické tvorbě, tak z hlediska jeho srovnání s některými různorodě spřízněnými soudobými básnickými texty.

Ke komparaci si Jakub Vaněk vybral Zahradníckovu skladu Znamení moci, Čapkovy Básně z koncentračního tábora a cyklus básní Jiřího Koláře Čas (Apokalypsa mixte). Zajímají ho témata poezie zachycující problematiku fragmentu, autostylizace lyrického mluvčího, ale také zlomu, katastrofy, krize, apokalypsy, smrti, obecně řečeno vztah poezie a traumatické události.

Práce je členěna do několika oddílů. V prvním bloku, členěném netradičně do 24 menších odstavcových oddílů (připomínající svou formou sentenční textové bloky, ostatně k formě eseje jako klíčovému žánru se Jakub Vaněk v průběhu práce několikrát hlásí), se autor mimo jiné vyrovnává s kontextem Halasovy básně; ozřejmuje zde rovněž metodologické úběžníky své komparace. Potopu a další komparované texty autor vnímá na rovině básně-svědectví o prožitku katastrofy druhé světové války a jejích důsledků.

Analýza vlastního cyklu Potopy představuje velmi cennou část předložené práce a pozoruhodný příspěvek k halasovskému čtení. Podstatný a nosný je tu nápaditý prvek práce s fragmentem (res. s principem „neohrazenosti“), který na jedné straně nese prvky neukončenosti, na druhé však odráží básníkovu představu o celku tohoto díla (autor tu připomíná složku, nalezenou v pozůstalosti, do níž Halas s konkrétním záměrem vkládal jednotlivé části textů zmíněného cyklu a tyto dílčí části poznámkoval). Jakub Vaněk zde pozoruhodným způsobem poukazuje na paradoxní skutečnost jakého (řekněme) syntetizujícího torza, jež v důsledku – ve finále Halasova života a díla – představuje nejucelenější, byť „nejtorzovitější“ dochovaný celek. Autor zde rovněž dohledává podstatné a inspirativní vazby (v aspektu tvárném, motivickém apod.) k té linii pozdní Halasovy tvorby, shrnuté do finální sbírky *A co?* Sleduje tu například postup odosobnění básnické výpovědi, významovou otevřenost. Zajímá jej rovněž proces hyperbolizace vyjádření. Poukazuje přitom na podstatný jev, charakterizující Halasovu tvorbu od sklonku 30. let, tedy rozvíjení poetiky fragmentu a fragmentarizace básnické výpovědi. Zajímá jej proto poetika zámlky, nedovyslovení, mnohoznačnosti.

Spolu s řadou podnětných postřehů ke kompozici a kontextovému čtení Halasovy Potopy je z mého pohledu velmi přínosná rovněž komparace se Zahradníckovou skladbou Znamení moci. Jakkoli na první pohled představují obě skladby zcela odlišné horizonty (formálně, ideově), Jakub Vaněk přesvědčivě dokládá řadu shodných styčných ploch (včetně křesťansky založené perspektivy obraznosti v pohledu obou autorů, což u Zahradníčka nepřekvapuje, u Halase jistě ano), jež poetiku i postoje obou přátel, vzdálených po roce 1945, sbližují; přesvědčivě dokládá vlastně velmi sourodý prožitek úzkosti o soudobý svět, prožitek deformace života, pozici a roli básníka a člověka v těchto souvislostech.

Další cennou část práce představuje srovnání s Kolářovým cyklem, zvláště z perspektivy vztahu Halase jako – řekněme – Kolářova mentora, a Koláře, osobitě rozvíjejícího Halasovy podněty. Autora zde zajímá především vztah obou básníků k tématu smrti, vztahu k mrtvým. Zajímá se též o svým způsobem spřízněný způsob práce s jazykem, o jejich „zápas o řeč“.

Na druhou stranu si nejsem zcela jist rozhodnutím komparovat Potopu a Čapkovu koncentračnickou poezii. Jakkoli oba soubory vycházejí z mezního okamžiku zlomu, katastrofy, míří (stylizací lyrického subjektu, uchopením prostoru a času, sdílností a šifrovaností básnické promluvy, charakterem obrazů apod.) podle mého názoru natolik odlišným směrem, že se vzpírají smysluplnějšímu východisku pro srovnání.

Nejméně jsem si jist podkapitolou o šoa, jež v tomto kontextu zaujímá spíše místo náčrtu, resp. do značné míry „ideově“ chtěného horizontu, jehož kontextová souvislost je v Potopě, u Zahradníčka a domnívám se i u Koláře spíše autorem více chtěná, než konkrétně doložitelná. Tak jak tak jde ovšem velké téma a je tu položena zásadní, obecněji založená otázka, proč v soudobé poválečné poezii je téma šoa tak minimalizované; přičemž je jasné, že tu nejde (a zvláště ne u Halase) o záměrnou marginalizaci tohoto tématu, jako spíše o průmět širších společensko-kulturních souvislostí, které ovšem vyžadují jiné uchopení a jiný prostor, než jaký nabízí tato práce svým tématem.

Závěrem řečeno: diplomová práce Jakuba Vaňka představuje inovativní a inspirativní soubor interpretačních postřehů a nastíněných kontextových souvislostí, které v mnohém ohledu vstupují do živého dialogu s aktuální odbornou rozpravou. Jde o senzitivní, esejisticky založený text, který hledá osobitost ve výrazu i v kompozici, a to nikoli pro „osobitost“ samu, ale pro adekvátnější vystižení studovaného básnického výrazu, sledovaného v jedinečnosti i intertextuálních souvislostech. Je škoda, že práce ve finále neprošla rukou pečlivějšího redaktora (čtenáře), a nebyly tím eliminovány četné překlepy a jiné (sice marginální) nešvary,

kteře tuto jinak pozoruhodnou práci hyzdí. Co je však potřeba změnit zcela jistě, je naprosto zavádějící název instituce („katedra komparatistiky“) na titulní, tedy citačně klíčové stránce práce, která v této podobě nikdy na FF UK neexistovala. Jakkoli nechci svazovat autorův bezesporu imaginativní a tvůrčí přístup hluchým trváním na byrokratických záležitostech, zde bohužel musím z jasných důvodů požadovat oficiální nápravu v exempláři práce uložené aktuálně v SIS; nemluvě o tom, že mě osobně mrzí, že si autor této pozoruhodné práce za dva roky nevšiml skutečného názvu ústavu, kde studoval a kde mohl sepsat tuto svoji práci.

Diplomovou práci Jakuba Vaňka *Sítiny pohrom. Komparace* doporučuji k obhajobě a navrhuji klasifikaci **v ý b o r n ě**.

Praha, 1. 9. 2020

doc. PhDr. Jan Wiendl, Ph.D.